

ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษาอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

The Relationship between Internal Control and Risk of Non-Formal
and Informal Education Centre in Yala Province

อภินพ นิลพันธ์^{1*} สมหญิง จันทรุไทย² และสุเทพ อ่วมเจริญ³

Aphinop Ninphan^{1*}, Somying Chuntaruthai² and Sutep Uamcharoen³

¹ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอธารโต ตำบลธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา 95150

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

³สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

¹Thanto District Non-Formal and Informal Education Centre, Thanto District, Yala Province 95150, Thailand

²Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Taweewattana, Bangkok 10170, Thailand

³Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Taweewattana, Bangkok 10170, Thailand

*Corresponding author, e-mail: aphinop22@gmail.com

(Received: Mar 2, 2021; Revised: Apr 23, 2021; Accepted: May 3, 2021)

บทคัดย่อ

การควบคุมภายในเป็นกระบวนการปฏิบัติ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่ทว่า สถานศึกษาก็ยังประสบกับความเสี่ยงอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาการควบคุมภายใน ความเสี่ยง และความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา จำนวน 148 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) การควบคุมภายในของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (2) ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านยุทธศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ (3) การควบคุมภายในโดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโดยภาพรวมของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา เมื่อวิเคราะห์หาค่าประจักษ์พบพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับด้านยุทธศาสตร์และด้านธรรมาภิบาล ผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการควบคุมภายในทุกองค์ประกอบและนำไปใช้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาบุคลากรทุกระดับของหน่วยงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการควบคุมภายในและการป้องกันความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ การควบคุมภายใน ความเสี่ยง การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The internal control was a procedure for preventing risks in performance might happen institutions, however institutions were always exposed to risks. Therefore, survey research were to study the internal control, risks, and the relationship between internal control and risks of Non-Formal Education and Informal Education Centre in Yala Province. The sample group was 148 personnel of Non-Formal Education and Informal Education Centre in Yala Province. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results of the research were found that (1) The internal control of Non-Formal Education and Informal Education Centre in Yala Province, the overall level was at a high level. When considering each aspect, it was found

that the control environment had the highest average and information and communication aspects had the lowest average; (2) the risk of Non-Formal Education and Informal Education Centre in Yala Province, in overall and in terms of aspects, were found in the moderate level overall. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a moderate level; the strategy aspects was the highest level and information technology was at lowest level; and (3) Overall internal control was not relation to overall risk of Non-Formal Education and Informal Education Centre in Yala Province, when analyzing the sub-elements, were found to have a negative relationship had a statistically significant relationship at the .05 level was the control environment with the strategy and the governance. The result explains that the administrator should develop the internal control system for every component and use continuously and develop personnel all levels of the department to have knowledge and understanding recognize the importance of internal control and prevention of operational risks.

Keywords: Relationship, Internal Control, Risk, Non-Formal and Informal Education

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 62 บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้และรายจ่ายทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพย์สินของรัฐและเงินคงคลัง และการบริหารหนี้สาธารณะ ดังนั้น กรมบัญชีกลาง จึงกำหนดพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ในหมวด 4 การบัญชี การรายงาน และการตรวจสอบ มาตรา 79 บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งเห็นได้ว่าการควบคุมภายในถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด และช่วยป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากการผิดพลาด ความเสียหาย ความสิ้นเปลือง ความสูญเสียของการใช้ทรัพย์สิน หรือการกระทำอันเป็นการทุจริต (Office of the Non-Formal and Informal Education, 2019) ดังนั้น ความเสี่ยง จึงหมายถึง ความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (The Comptroller General's Department, 2018, p. 2) ซึ่งในการบริหารงานขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผลกำไร และเพื่อการให้บริการประชาชน การบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ก็ต้องประสบกับความเสี่ยงอยู่เสมอ อาจปรากฏในลักษณะที่แตกต่างออกไป เช่น นโยบายการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี การเมือง ความเสี่ยงจึงเป็นภาวะคุกคาม เป็นปัญหา อุปสรรคหรือการสูญเสียโอกาส ซึ่งจะส่งผลทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือก่อให้เกิดผลเสียต่องค์กร ทั้งในด้านกลยุทธ์ การปฏิบัติงาน การดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (Chouydomrong, 2010, p. 1) การควบคุมภายใน จึงเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้กำกับดูแล หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ฝ่ายบริหาร และบุคลากรของหน่วยงานของรัฐจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐจะบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งด้านการดำเนินงาน การรายงาน และการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ (Office of the Non-Formal and Informal Education, 2019, p. 1)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงตระหนักและเห็นความสำคัญของความเสี่ยง ได้ดำเนินการให้มีการจัดทำระบบการควบคุมภายในของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินการต่างๆ ลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (Nanmuang, 2014, p. 3) แต่ทว่าการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประสบกับปัญหาในการดำเนินงานตามภารกิจให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจาก สถานศึกษามีบุคลากรน้อยแต่ภารกิจงานที่ได้รับมอบหมายมีมาก ข้าราชการ

มีน้อย ส่วนใหญ่เป็นพนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราว การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ยึดรูปแบบการปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ ซึ่งบางครั้งไม่ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ การดำเนินงานขาดการติดตามผลและการประเมินความเสี่ยง นอกจากนี้สภาพปัญหาด้านเทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนการสอนหรือให้บริการการเรียนรู้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนและประชาชนผู้รับบริการ การจัดหาหนังสือเรียนล่าช้า รวมทั้งภายในองค์กรมีการเลือกปฏิบัติ ขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีม ขาดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง การมอบหมายงานไม่ชัดเจน ขาดการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้และไม่เป็นตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอื่นๆ ในจังหวัดยะลา ได้เช่นกัน ในอดีต Chouydomrong (2010, p. 8) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยศึกษาองค์ประกอบการควบคุมภายในภาคราชการของกรมบัญชีกลาง ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) สภาพแวดล้อมการควบคุม 2) การประเมินความเสี่ยง 3) กิจกรรมการควบคุม 4) สารสนเทศและการสื่อสาร 5) การติดตามและประเมินผล และศึกษาความเสี่ยงตามที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนดไว้ ซึ่งมี 4 ประเภท คือ 1) ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ 2) ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล 3) ความเสี่ยงด้านกระบวนการ 4) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า การควบคุมภายในด้านสารสนเทศและการสื่อสารส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรศึกษาความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกจังหวัด

จากที่กล่าวมา จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา รวมทั้งสิ้น 260 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา จำนวน 148 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) และทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา และตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของตอนที่ 2 เท่ากับ 0.98 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.96 รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาถึงศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย พร้อมทั้งประสานขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายในและความเสี่ยงในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ของ Srisa-ard & Ningaew (2535, pp. 22-25) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) โดยนำมาแปลความหมายขนาดของความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Wijitwanna (2011, p. 5-38) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการแปลความหมายขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		ความหมายระดับความสัมพันธ์
ค่าสหสัมพันธ์ทางบวก	ค่าสหสัมพันธ์ทางลบ	
0.80 ถึง 1.0	-0.80 ถึง -1.0	สูงหรือสูงมาก
0.60 ถึง 0.79	-0.60 ถึง -0.79	ค่อนข้างสูง
0.40 ถึง 0.59	-0.40 ถึง -0.59	ปานกลาง
0.20 ถึง 0.39	-0.20 ถึง -0.39	ค่อนข้างต่ำ
0.0 ถึง 0.20	0.0 ถึง -0.20	ต่ำหรือต่ำมาก

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 148 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 70.27 และเป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.73 มีอายุอยู่ในช่วง อายุ 41-50 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.92 และช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.84 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 93.24 มีประสบการณ์การทำงาน ในช่วง 11- 15 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 51.35 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน

	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	44	29.73
	หญิง	104	70.27
	รวม	148	100
2. อายุ	น้อยกว่า 31 ปี	16	10.81
	อายุ 31-40 ปี	56	37.84
	อายุ 41-50 ปี	65	43.92
	อายุมากกว่า 50 ปี	11	7.43
	รวม	148	100

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	138	93.24
	ปริญญาโท	10	6.76
	รวม	148	100
4. ประสบการณ์การทำงาน	น้อยกว่า 6 ปี	17	11.49
	6- 10 ปี	20	13.51
	11- 15 ปี	76	51.35
	มากกว่า 15 ปี	35	23.65
	รวม	148	100

2. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา มีการควบคุมภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการติดตามผล ($\bar{X} = 4.08$) และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.98$) (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของการควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

	การควบคุมภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	4.10	0.42	มาก
2.	ด้านกิจกรรมการติดตามผล	4.08	0.45	มาก
3.	ด้านการประเมินความเสี่ยง	4.07	0.43	มาก
4.	ด้านกิจกรรมการควบคุม	4.00	0.48	มาก
5.	ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	3.98	0.47	มาก
	รวม	4.04	0.45	มาก

3. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา มีความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.16$) รองลงมา คือ ด้านธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.08$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.05$) (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้าน

	ความเสี่ยง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านยุทธศาสตร์	3.16	0.91	ปานกลาง
2.	ด้านธรรมาภิบาล	3.08	1.05	ปานกลาง
3.	ด้านกระบวนการ	3.07	1.09	ปานกลาง
4.	ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.05	1.04	ปานกลาง
	รวม	3.09	1.02	ปานกลาง

4. การควบคุมภายในโดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโดยรวมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา เมื่อวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 เพียงหนึ่งด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับด้านยุทธศาสตร์ ($r = .175$) และด้านธรรมาภิบาล ($r = .178$) มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับ

ด้านกระบวนการ ($r = .248$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($r = .217$) มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

การควบคุมภายในของ ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา	ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา				รวม
	ด้าน ยุทธ ศาสตร์ (Y ₁)	ด้าน ธรรมา ภิบาล (Y ₂)	ด้าน กระบวนการ (Y ₃)	ด้าน เทคโนโลยี สารสนเทศ (Y ₄)	
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม (X ₁)	-.175*	-.178*	-.248**	-.217**	-.219**
p-value	.033	.031	.002	.008	.008
ด้านการประเมินความเสี่ยง (X ₂)	-.073	-.063	-.140	-.072	-.094
p-value	.379	.446	.090	.385	.257
ด้านกิจกรรมการควบคุม (X ₃)	-.036	-.032	-.075	-.058	-.055
p-value	.660	.696	.363	.483	.510
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (X ₄)	-.003	-.002	-.055	-.044	-.029
p-value	.976	.976	.508	.595	.728
ด้านกิจกรรมการติดตามผล (X ₅)	-.039	-.044	-.072	-.020	-.047
p-value	.637	.599	.384	.808	.570
รวม	-.071	-.069	-.130	-.090	-.097

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดวางระบบการควบคุมภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการกำหนดนโยบาย การวางกลยุทธ์การดำเนินงานและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการดำเนินงานและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chouydomrong (2010, p. 80) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการควบคุมภายในโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายให้หน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับในสังกัดตระหนักถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน และให้ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หน่วยงานที่อยู่ระดับเหนือกว่า เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาค ตลอดจนกลุ่มงานต่าง ๆ ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คอยหมั่นติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเป็นระยะ ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

2.2 ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาต่อเนื่อง การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และงานตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทำได้ยาก เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่ง มีบุคลากรน้อยแต่ปริมาณงานมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chouydomrong (2010, p. 81) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ พบว่า ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีระดับความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแต่ละแห่ง จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และงานอื่น ๆ ที่ได้มอบหมายแต่บุคลากรของสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีข้าราชการไม่เกิน 1-2 คน รวมผู้บริหาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ส่วนใหญ่เป็นพนักงานราชการและตามกรอบอัตรากำลังแต่ละศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมีได้ไม่เกิน 2 คน และ Nanmuang (2014, p.68) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางบ่อ พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางบ่อ มีระดับความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลาพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ในองค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านกระบวนการและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01 ซึ่งอาจเป็นเพราะ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา มีการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ดีมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารนำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในสถานศึกษา มีการกำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ นโยบายการบริหารและการพัฒนาด้านบุคลากรที่ชัดเจน ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้กระบวนการดำเนินงานต่างๆ หรือการบริหารความเสี่ยง เพื่อป้องกัน ลดมูลเหตุและโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสียหายจากความเสี่ยง เป็นไปอย่างมีระบบ สอดคล้องกับ COSO ERM (2017 as cited in Sithipolvanichgul, 2018, p.114) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงองค์กรควรเริ่มจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีภายในองค์กร ซึ่งเกิดจากการที่ฝ่ายคณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กร เห็นความสำคัญในเรื่องการบริหารความเสี่ยงและส่งผ่านให้แก่พนักงานทุกระดับขององค์กรให้มีแนวปฏิบัติและความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐของ The Comptroller General's Department (2018, pp. 2-4) และ Office of the Non-Formal and Informal Education (2019, pp. 3-7) ที่กล่าวว่า มาตรฐานการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงานที่ส่งผลให้มีการนำการควบคุมภายในมาปฏิบัติทั่วทั้งหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหารจะต้องสร้างบรรยากาศให้ทุกระดับตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมทั้งการดำเนินงานที่คาดหวังของผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหาร

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า 1) การควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการติดตามผล และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านยุทธศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านธรรมาภิบาล และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3) การควบคุมภายใน โดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงโดยรวมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 เพียงหนึ่งด้าน โดย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับด้านยุทธศาสตร์และด้านธรรมาภิบาล มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับต่ำ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมกับด้านกระบวนการและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันทางลบในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การควบคุมภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในทุกองค์ประกอบและบุคลากรของหน่วยงานมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ แต่ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับด้านสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น อาจดำเนินการจัดให้มีระบบสารสนเทศในสถานศึกษาอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการ ให้บุคลากรทุกคนรับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ มีการกำหนดช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่หลากหลาย

1.2 ความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการบริหารความเสี่ยง ให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ

1.3 การควบคุมภายในโดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการควบคุมภายในทุกองค์ประกอบและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกัน ควบคุม และกำจัดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรทุกระดับของหน่วยงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการควบคุมภายในและการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดยะลา

เอกสารอ้างอิง

- Chouydomrong, S. (2010). *Internal control affecting district nonformal and informal education center risk*. Master's Thesis. Silpakorn University. (in Thai).
- COSO. (2017). *Enterprise risk management: integrating with strategy and performance executive summary: committee of sponsoring organizations of the treadway commission*. Retrieve March 24, 2020, from: <https://www.coso.org/Documents/2017-COSO-ERM-Integrating-with-Strategy-and-Performance-Executive-Summary.pdf>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*, 30, 607-610.
- Nanmuang, P. (2014). *Internal control affecting on the risk of bangbo district non-formal and informal education center*. Master's Research Paper. Northbangkok University. (in Thai).
- Office of the non-formal and informal education. (2019). *System Implementation and Assessment Manual Internal Control for agencies of onie*. Retrieve August 15, 2020, from: <http://khonkaen.nfe.go.th/audit/UserFiles/File/Control%20risk%20NFE.pdf> (in Thai).
- Sithipolvanichgul, J. (2018). COSO Enterprise Risk Management Framework 2017. *Journal of Accounting Profession*, 14(42), 111-124. (in Thai).
- The Comptroller General's Department. (2018). *Internal control standard for the control of government agency*. Retrieve July 12, 2020, from: <http://61.19.50.59/audit/Centers/pagesavefile.aspx?FileName=20181008034140.pdf> (in Thai).
- The Comptroller General's Department. (2019). *Criteria for risk management for government agencies*. Retrieve August 24, 2020, from: https://saraban-law.cgd.go.th/easinetimage/inetdoc?id=show_CGD.A.23181_1_BCS_1_pdf (in Thai).

- The Comptroller General's Department. (2019). Enterprise risk management guidelines coso enterprise risk management 2017. *Brochure for internal audit*, 22(124), 4-5. Retrieve August 2, 2020, from: https://www.cgd.go.th/cs/internet/internet/จุฬสารตรวจสอบ.html?page_locale=th_TH (in Thai).
- Srisa-ard, B. & Ningaew, B. (1992). population reference when estimating the scale tool on a sample. *Journal of Educational Measurement SWU Mahasarakham*, 3(1), 22-25. (in Thai).
- Wijitwanna, S. (2011). *Research for nonformal and informal education development*. Nonthaburi: Sukhothaithammathirat Open University. (in Thai).